

TANJU CILIZOĞLU

KÂMİL KIRIKOĞLU
İNÖNÜ VE ECEVİT'İ ANLATIYOR

İstanbul, 2017

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları: 113

Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Editör
Necip Azakoğlu

Yayına Hazırlayan
Nevin Azakoğlu

Kapak ve sayfa tasarımı
Çağlar Yalçın

Birinci baskı: Kırık Politika-Anılarla Kırıkoğlu, Güneş Yayınları, 1987
Dördüncü baskı: Tarihçi Kitabevi, Ekim 2017

Boyutlar: 13,5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 512

ISBN: 978-975-2466-07-4

Baskı ve cilt
Yıkılmazlar Basım Yay.
Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti
Evren Mah. Gülbahar cad. No: 62/C
Güneşli - İstanbul
Sertifika No: 11965
Tel: 0212 630 64 73

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
Sertifika No: 17618

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86
GSM: 0530 370 74 11
www.tarihcikitabevi.com - info@tarihcikitabevi.com

 tarihcikitabevi

 TarihciKitabevi

 tarihcikitabevi

TANJU CILIZOĞLU

KÂMİL KIRIKOĞLU
İNÖNÜ VE ECEVİT'İ ANLATIYOR

İstanbul, 2017

Tarihçi
KitabeviĐ

Tanju CILIZOĞLU, 1935 yılında Sivas'ta doğdu. Vefa Lisesi'nden mezun oldu. 1956 yılında *Vatan* gazetesinde başladığı gazeteciliğini muhabir, yazar, yazı işleri müdürü olarak Şehir, *Hergün*, *Yeni İstanbul* gibi gazetelerde sürdürdü.

İlk yazılarını *Onüç* dergisinde yazdı. *Tiyatro* dergisini çıkardı. 12 Mart dönemindeki gözaltı günlerini *Balyoz* adlı kitapta anlattı.

Uzun yıllardır İzmit'te yaşayan Cılızoğlu, İzmit'te gazete çıkarmaya devam etmektedir.

Eserleri;

Hoş Amerika, Alfabe Yayınları, 1968

Memleketimden Hikayeler, Üç Yayınevi, 1972

Balyoz, Tel Yayınları, 1974

Ahmet'in Gemileri, Derinlik Yayınları, 1978

Kırık Politika / Anılarla Kâmil Kırıkoğlu, Güneş Yayınları, 1987

Zincirbozan'dan Bugüne Demokrasi Mücadelesinde / DEMİREL, Matay Yayınları, 1988

Anularım / İhsan Sabri Çağlayangil, Güneş Yayınları, 1990

Çağlayangil'in Anıları – Kader Bizi Una değil, Üne İtti, 2. Baskı, Bilgi Yayınevi, 2007

Güzel Yaşadım, Tarihçi Kitabevi, 2016

İÇİNDEKİLER

DÖRDÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ	13
ÜÇÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ	17
İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	21
BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	25
GİRİŞ	27
I. BÖLÜM	29
Kâmil Kırkoğlu'nun Çocukluğu	29
Abo Paşa	31
Kırkoğlu Annesini Kaybediyor	32
Sacco & Vanzetti Olayı ve Kırkoğlu	33
Kırkoğlu Tıbbiye'de	34
"İstanbul'u Görünce Hiç Şaşırmadım..."	35
Fikret Gündoğan, Kırkoğlu'nu Anlatıyor	37
Kırkoğlu'nun Fontamara İle Buluşması	40
İsmet Paşa, 12 Mart'ı Destekliyor	43
"Ecevit'in Kapısını Randevusuz Çaldım"	47
Mehmet Kartal Anlatıyor...	49
Recai Ergüder'den Bir Anı	52
Kırkoğlu İstifa Ediyor	53
Kırkoğlu'na Politika İçin İlk Yardım	53
Kırkoğlu 2 Mayıs 1954'te Paşa İle Tanıştı...	54
Paşa'nın Kırkoğlu'na Mim Koyması	55
Kasım Gülek Genel Sekreter Oluyor	55

Gençlerin Kasım Gülek'e Sempatisi	57
Adıyaman Vilayet Olunca	59
"Neden Politikayı Seçtim?"	59
II. BÖLÜM	62
Aile Babası Kırıkoğlu	62
"Ben Bana Sığınanı Polise Teslim Etmem"	63
"Öldüren Devrimci Benden Değildir"	64
III. BÖLÜM	74
Politikada İsmet Paşa Okulu	74
"Ben Bu Bülent'e Ne Yaptım?"	76
İnönü, "Arkasında Ne Olduğunu Bilmediği Kapıyı Açmaz"	80
"İş Bankası'na Melen 'Evet' Desin"	82
IV. BÖLÜM	87
Kırıkoğlu'nun Yönetime Girişi	87
İnönü Gülek'e Güvenmiyordu	88
Fens Olayı İçin Gülek Ne Diyor?	90
Lord Aksal Yönetime Geliyor...	91
Kırıkoğlu'nun Gazeteciliği Sevmesi	92
V. BÖLÜM	99
Kırıkoğlu'nun Ecevit'le Tanışması	99
Belkıs Kırıkoğlu Ecevit'i Anlatıyor	100
Bülent Bey'in Milletvekili Olması	102
Politikada İnançlı Olmak	105
"Ama Gülek Devrilecek"	106
Uzun Vadede Ecevit Kaybetti	107
Ecevit'i Belirleyen Bir Başka Olay	108
Koç'un Nefesi Muhalefete Yetişmedi	109
Parti Bilinçsiz Bir Maceraya Girecekti	111

VI. BÖLÜM	114
Türkiye 27 Mayıs'a Gidiyor	114
Demokrasi, Çok Parti Demek Değildir	116
Gülek Tutuklanıyor	117
27 Mayıs'a Doğru	118
Et Balık'ta Kıyma Yapılan Öğrenciler	119
27 Mayıs Sabahı Paşa'yı Ziyaret	120
"27 Mayıs, CHP'nin Kaybıdır"	122
"Biz de Yassıada'dan Geçelim."	123
"Bir Mıknatıs İnsanları Çekiyor"	123
"Lütfen Behice Hanım Parti Kurmasın"	124
VII. BÖLÜM	133
Medar-ı Maişet Motoru	133
Usta Bir Dost, Kötü Bir Ticaret Adamı...	134
"Tanin" Olayı	136
"Para Önemli Değildir"	137
Kırkoğlu 'Yeni Tanin' i Çıkartıyor	137
27 Mayıs'çılar - Adalet Partisi	139
"Bu Seçimi Kazanmak Mümkün Değil!"	140
Kırkoğlu CHP'den İstifa Ediyor	141
Ecevit Politikaya 'Göbekçiler'le Başladı	142
Sol Akımın Gençlerinden Kemal Anadol	142
Kırkoğlu MP'de	145
"Aklınıza Yatarsa Bana Oy Verin"	147
MP'li Kırkoğlu Parlamento'da	148
Kırkoğlu - TİP İlişkileri	149
MP'ye Sosyal Bir İçerik Kazandırmak	150
Bütçe Sonrasında MP'den İstifa	151
İstifa Öncesinde Demirel - Kırkoğlu Görüşmesi	153
VIII. BÖLÜM	154
"Paşam, CHP'nin Geleceğine	
İpotek Koymaya Hakkınız Yok!"	154

Ecevit Olgusu Tırmanıyordu	155
Bir Noktaya Varmak İçin...	156
“Bir Partinin Genel Başkanına Görev Verilmez, O, Yetkilidir”	159
“Ben 65 Yıldır Satranç Oynuyorum”	160
“Batı Demokrasisinde Engelleme İçin Parlamentoda İncil Okutuldu”	162
Ecevit ve Kırıköğlü Hep Sivil Demokrasiden Yanaydılar	163
“12 Mart Muhtırası İsmet Paşa’yı Düşürmek İçin mi Verildi”	164
Bakşık’ın İstifa Mektubu	171
CHP İyice Karışıyor	172
Kırıköğlü, Bu Dönemde Cahit Angın’la	172

IX. BÖLÜM **179**

Kırıköğlü mu İsmet Paşa’ya, Paşa mı Kırıköğlü’na İhanet Etti?	179
Sadi Koçaş’ın 12 Mart Anıları	193
Kırıköğlü’nun Bir Taktiği	194
Kırıköğlü, Paşa’nın Baktığı Her Yeri Pembeye Boğuyordu	196

X. BÖLÜM **199**

“Bülent Bey’in Elindeki Taşı Ne Zaman Nereye Düşüreceğini Kimse Kestiremez.”	199
Rahşan Hanım Faktörü	202
Paşa’nın Sağladığı Uyum	203
Süleyman Genç Anlatıyor	205
“Partide Yasaklı İnsan Tanımam”	206
Ecevit Paşa’nın Solunda	208
Demokratik Sol – Sosyal Demokrasi	209
Demokratik Sol Olgusunu Mustafa Tekay Anlatıyor	211
“Bülent Bey Bana Küstü”	213
“Maceranın Sonu Yine Maceradır”	216

XI. BÖLÜM **218**

...Ve, Gürlere Olayı	218
----------------------	-----

Gürler Olayı'nın Perde Arkası	219
Olayın Başlangıcı ve Cahit Angın	220
Önerilerin Kaynağı Rahşan Hanım	221
“Yasalar Öztürkçe Yazıyor”	221
Gürler Olayı Öncesi	223
Merkez Yürütme Kurulu Günlerce Çalıştı	225
Ecevit'in Sunay'ı Destekleme Eğilimi	225
Süleyman Genç ile Ecevit'in Konuşması	226
İstanbul Gezisi Sonrasındaki Gelişmeler	226
Ecevit, Gürler Formülüne Karşı Çıkıyor	238
Zamanın Hava Kuvvetleri Komutanı	
Muhsin Batur'un Ağzından “Gürler Olayı”	241
Sunalp'ın Anlattıkları	247
Oylama Günü	252
Demirel ile Yapılan Toplantı	253
Gürler Olayı Günlerinin Sıcağında Yaşayan	
Demirel Ne Diyor?	254
Gürler Olayı İçin Belovacıklı	256
Kırıkoğlu'nun Başına Çorap Örecekler	257
Orhan Birgit'le Gürler Olayı Üstüne	260
“Siz Bana İki Ölümden Söz Ediyorsunuz”	261
“Gürler Kahrından Kanser Oldu, Öldü”	265
Korutürk'ün Aday Olması	267
Gürler Olayı ve Kırıkoğlu Olayında Son Söz Bekata'nın	268
“Genel Sekreterimle İhtilâfım Yoktur”	275
'Özgür İnsan' da Yayımlanan Yazı	277
Cumhurbaşkanlığı – Bir Seçimin İçyüzü	278
Gürler'i Yanıltanlar	279
Partilerin Durumu	281
CHP Ne Düşünüyordu?	286
Halksız Çözüm Olmaz	287
Demirel'in Kullanamadığı Anahtar	288
Olayların Gelişmesi	289
Sunay'ın Görüşmeleri	291
Ve Kırıkoğlu İstifa Ediyor	296

“Parti Kurmanın Koşullarını Arayalım”	300
Arkadaşlarının İsteklerini Tartışıyor	302
Marmara Oteli’ndeki Toplantı	303
“CHP Geriye Götürülüyor!”	303
“Özel Bir Hırsım Mevcut Değil”	305
Ve Kırkoğlu CHP İçin Parti Kurmayı Düşünüyordu	308
Sol Birlik Partisi	309
Kırkoğlu Okulu’nun Sadık Öğrencisi Abdullah Emre İleri	309

XII. BÖLÜM **314**

Şeref Bakşık Adaylığını Koymuyor	314
Eyüboğlu, Kırkoğlu’nu Ziyaret Ediyor	316
Bakşık Ortadan Kaybolmuştu	317
“Beni Lütfen Bu Görevden Bağışlayınız”	319
Son Umut, İstinye Devlet Hastanesi	320
Ölümünden Üç Saat Önce	321

XIII. BÖLÜM **324**

Ve Ecevit’in Yanıtları	324
Ecevit’in Görüşleri	325

XIV. BÖLÜM **347**

Kırkoğlu’nun Meclis Konuşmalarından	347
<i>21.2.1976 Günlü Meclis Konuşması</i>	347

XV. BÖLÜM **358**

Kırkoğlu’nun Meclis Konuşmalarından	358
<i>Kırkoğlu’nun 23. Kurultay Konuşması</i>	358
Kırkoğlu’nun 21. Kurultay Konuşması	373
MP Adına Yaptığı Bütçe Konuşması (21/2/1966)	377
<i>MP Grubu adına Kâmil Kırkoğlu (Zonguldak)</i>	377
CHP Adına Ticaret ve İktisat Bakanlığı Üstüne	
Yaptığı Konuşma (24/2/1955)	384

<i>CHP Meclis Grubu adına Kâmil Kırkoğlu (Malatya)</i>	384
CHP Adına 1956 Yılı İktisat ve Ticaret Bakanlığı	
Bütçesi Üzerine Yaptığı Konuşma	397
<i>CHP Meclis Grubu adına Kâmil Kırkoğlu (Malatya)</i>	397
1957 Yılı İktisat ve Ticaret Bakanlığı	
Bütçesi Üstüne Konuşması	408
<i>CHP Meclis Grubu adına Kâmil Kırkoğlu (Malatya)</i>	408
12 Mart'la İlgili Görüşleri	413

XVI. BÖLÜM **417**

Kırkoğlu'nun Ardından Yazılanlar	417
<i>İki Dost Daha Gitti (Çetin ALTAN)</i>	417
<i>Dr. Kırkoğlu... (Uğur MUMCU)</i>	420
<i>Sandukadaki CHP'li... (Örsan ÖYMEN)</i>	422
<i>Sinop Gecelerinden Kalma Bir Dost (Hasan PULUR)</i>	425
<i>Ciddi Bir Devlet Adamıydı (Mustafa TİMİSİ)</i>	427
<i>Kırkoğlu İçin... (Fehmi IŞIKLAR)</i>	429
<i>Ne Yazık ki Geriye Yazılmış Anılar Bırakmadı</i>	
<i>(Cüneyt ARCA YÜREK)</i>	431
<i>Fikirlere, İlkelere Sadakat Savunucusu (Hasan Esat IŞIK)</i>	433
<i>Dost Kırkoğlu (Cahit ANGIN)</i>	435
<i>Kırkoğlu İçin (Ayhan HÜNALP)</i>	441
<i>Kâmil Kırkoğlu İçin (Necdet UĞUR)</i>	443
<i>Kırkoğlu'nun Son Konuşması (Mustafa TEKAY)</i>	445
<i>Kırkoğlu'nun Doktoru Anlatıyor: (Sahir DAĞCIOĞLU)</i>	447

XVII. BÖLÜM **450**

Ecevit, CHP'yi Arkasına Atıyor – DSP'yi Kuruyor	450
"Ya Ben Ya Onlar"	453
Ecevit'in "Özkan'lar" Gerçeđi	460
Ecevit'in Seçim Yenilgisi ve Sonrası	463

Ecevit CHP'yi Redd-i Miras Ediyor	468
Randevudan İki Gün Önce	469
Ecevit'in Son Açıklaması	472
CHP de Kapatılıyor	475
Partilerin Kurulmasına Doğru	478
Partilerin Yeniden Kurulma Aşaması	481
Ecevit Ne Yapıyor?	483
FOTOĞRAFLAR	499

DÖRDÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ

Demokrasi, bireylerin özgüven sorununu çözmüş toplumların rejimidir. Bireyin özgüven sorununu çözmesinin ilk adımı da ürettiği kadar tüketmesidir. Hak ettiği ile yaşamayı, hak ettiği ile mutlu olmayı başaramayan toplumların bireyleri, demokrasiye inansalar da ona varamazlar. Kullanmak isteseler de çıkardıkları ortak seslerde detone olurlar.

Kâmil Kırıkoglu, 1956 yılında CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün davetiyle CHP'ye katılmış, 1957 yılında yapılan seçimlerde Malatya milletvekili seçilmiştir. 1979 yılında ölene kadar da ülkesinin siyasetinde önemli bir aktör olarak varlık göstermiştir.

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün son; İnönü'yü 1973 Kurultayı'nda yenen Bülent Ecevit'in ilk genel sekreteridir. Ayrıca, CHP'de yedi yıl genel sekreterlik yapan Kasım Gülek'in de genel sekreter yardımcısıdır. CHP'deki bu köklü değişimin de mimarıdır. Bülent Ecevit'in kazandığı kongrenin siyasi satrancının oyun kurucusudur. O, bir "gereğini yapma" ustasıdır. CHP'yi asla kendisi için değil, ülkenin geleceği için seçmiştir.

Askeri Tıbbiye'den başarılı bir doktor olarak çıkmış, 22 yıl siyaset dokumuş ve kendi aile bireyleri dahil bu süre içinde hiçbir kimseye tıbbi müdahalede bulunmamış, acil durumlar-

da bile daima “lütfen bir doktora başvurun” önerisinin ötesine geçmemiştir.

Kırkoğlu, Cumhuriyet döneminin arkasında iz bırakan, kişilikli siyasetçilerinin başında gelir. İsmet Paşa ile anlaşmazlığa düştüğünde, kendisinin yüzüne karşı “Paşam, siz padişahlığı yıktınız. Padişah değilsiniz” diyebilen bir özgüvenle siyaset yaptıktan sonra CHP’den ayrılmış, Osman Bölükbaşı’nın partisine daveti kabul etmiştir. Kendisine yapılan seçilme garantili Kırşehir adaylığını reddetmiş, Bölükbaşı’nın partisinin il yönetimi bile olmayan Denizli’yi köy köy, dere tepe gezerek seçimi kazanmıştır.

İsmet Paşa’nın, partiden ayrılana tekrar partiye davet ettiğini bildiğim tek isimdir.

Türkiye çok partili rejime geçtiği 1950 yılından bugüne, demokrasiye varma yolunda sürekli patinaj yapan bir ülke. Çok partili rejimin ilk aktörü Menderes’in demokrasi kültürü, öğünçü, kendi tanımıyla “Odunu koysam seçtiririm” anlayışı ile başlamış, bu anlayış 70 yıl sonrasında dahi henüz aşılammıştır.

Demokrasimiz, şoförlerini, koruma müdürlerini, damatlarını, çocuklarını ve hatta sevgililerini Meclis’e taşıyan liderlerin sultanından kurtulamamıştır. Demokraside geldiğimiz nokta, 1950’den günümüze siyaseti yöneten, sürükleyen genel başkan ve liderleri bu noktaya çeken, taşıyan, özgüveni olmayan ve dahi oy verirken ulufe alışkanlığını aşamamış bir seçmen tabanının henüz demokrasi kültürüne varamamış olmasıdır.

Kırkoğlu’nun CHP’de başlayan serüveninin özü budur. Ne yazık ki bu mücadele Bülent Ecevit’te kilitlenmiş ve CHP, bu iç atılım ile “don yemiştir.”

Kırkoğlu, partisinden hareket ederek ülkesini çağdaş demokrasiye taşımak için verdiği mücadeleyi son nefesine kadar sürdürmüş ama ecele erken yenilmiştir.

Siyasetin dününü bilmeyenlerin, bu bilgileri doğru bir senteze taşıyamayanların başarılı olması, isabetli ve yenilikçi

sentezler yapması mümkün müdür? Siz siyaseti seçebilirsiniz, ama siyaset iklimine dayanmanız, siyasetin sizi seçmesidir. Tarih, bu kural işlemeden iktidar olanların muktedir olmadığını kanıtlar.

Kırıkoğlu'nun anıları ilk olarak 1987 yılında yayınlandı. Üç ayrı yayınevinde üç baskı yapıldı. Bugün bu kitabın yeniden yayınlanmasını istemem, Kırıkoğlu'nun siyaset serüveninin bilinmesine, bir kez daha hatırlanmasına ihtiyaç olduğu gerçeğini görmemden kaynaklandı.

Mustafa Kemal Atatürk'ün yıkılan Osmanlı'nın küllerinden yarattığı Türkiye Cumhuriyeti'nin yüz yıla varan serüveninin çok iyi bilinmesi gerekiyor. Kırıkoğlu, burada sürecin iki nirengisi ile bire bir yaşadığı olayları aktarıyor. İnönü – Ecevit Olgusu siyasi tarihimizde ayrıntılarıyla iyice kavranmazsa, ülke siyasetinde rol alacak aktörlerin başarılı olması mümkün mü?

2017 itibariyle bir siyasi partinin herhangi bir kademesinde görev alıyorsanız bu tarihsel dönemi ve bu dönemi dokuyan siyaset aktörlerini çok iyi ve derinlemesine tanımak zorundasınız.

Daha önce üç kez yayınlanan kitabın bu defa yalnızca adını değiştirdim.

“**Kırık Politika – Anılarla Kâmil Kırıkoğlu**” sunumu, “**Kâmil Kırıkoğlu – İnönü ve Ecevit’i Anlatıyor**” yapıldı. Bu öneri de değerli dostum Doğu Perinçek'ten geldi.

Kitabın iki önemli eksen kişisi, **İnönü** ve **Ecevit**. Ele alınan süreçlerde Osman Bölükbaşı, Menderes ve Demirel de var.

ANAYASA değişikliği gibi ciddi ve çok önemli bir sorumluluğu boş kağıda imza atarak Meclis'e sunan yapının ülkeyi taşıdığı kaosu yaşadık. Yaşayacağız... Ola ki yarın dünü çok iyi bilen ve özümseyen kadrolar siyasete egemen olacaklar ve ülkeyi çağdaş demokrasiye taşıyacaklarsa, Kırıkoğlu'nun anıları mutlaka bilinmeli ve dikkate alınmalıdır.

Artık bu dünyadan geçip gitmeye adım adım yaklaşırken, Kırıkoğlu'nun anılarının bir defa daha tozunun alınmasına,

üzerini örten zamansal örtünün aralanarak yeniden yaşama geçirilmesine inanarak...

Tanju CILIZOĞLU - 2017

I. BÖLÜM

Kâmil Kırıköğlü'nun Çocukluğu

KIRIKÖĞLÜ, kendini çok az konuşurdu. Ya da Türkiye'nin ileriye dönük sorunlarından söz etmekten sıra kendisine, hele çocukluğuna hiç mi hiç gelmezdi. Kırıköğlü öldükten sonra, çok yakın süren bir dostluğun onca ayrıntısı içinde gördük ki “çocukluğu” yok. Tek tek, ara ara söylenmiş birer ikişer cümlelik konuşmalardan derlenecek bir biyografi.

Bayan Kırıköğlü da bu konuyu sorduğumuzda bizimle aynı duyguyu paylaştı:

“Kâmil, çocukluk günlerini pek konuşmazdı. Neden konuşmazdı, bilmiyorum. Ama evimize gelen konuklarla yaptığı ve kendisi için hep “çok önemli” konuşmaları didiklemekten, ileriye dönük yorumlardan ve konuşmalarından pek vakit kalmaz, pek sıra gelmezdi.”

Kırıköğlü'nun politik yaşamdaki serüvenini çok ince ayrıntılarına kadar bilenler, konu “çocukluk günleri”ne varınca, ne yazık ki aynı yoksulluğu paylaşıyorlar. Örneğin Gürler Olay'ın perde arkasında, Muhsin Batur'un evine gidildiğin-

de sıra ikram faslına gelince Ecevit'in çay, Kırıköğlü'nün kahve istediğini, Bekata'nın "Siz ne içiyorsunuz?" diye sorduğunu, "Biz viski içiyoruz" yanıtını alınca "öyleyse ben de viski istiyorum ve ayrıca puro da" dediğini biliyoruz da; Kırıköğlü'nün üvey annesi konusunu pek bilmiyoruz.

Örneğin ilk eşinden niçin ayrıldığını da. Örneğin çocukluğunda babasıyla ilişkilerini ve çocukluğundaki ilgi alanını aynı ayrıntılar düzeyinde bilemiyor, dahası bulamıyoruz. Ama yine de yoruma gerek duymadan ve 1954 yılında politikaya atılan Kırıköğlü'nün öldüğü güne kadar olan yaşantısıyla çelişmeyen bir çocukluk sürecini titiz bir çalışmayla bulduk.

Bu yazı dizisi sonrasında da yeni bilgilerle "Kırıköğlü Biyografisi"ni daha da tamamlayacağız.

Kırıköğlü, 1914 yılında Adıyaman'da doğdu. 1914 yılının hangi ayında doğduğunu bilmez, bu yüzden de doğum günü "teşrifatına" pek yaklaşmazdı. İlle de bir tarih dendiğinde, "galiba 1914 yılında karlar erimeye, koyunlar yeni yavru atmaya başladığı günlerde doğmuşum" yanıtını verirdi. Bu yanıttan, Kırıköğlü'nün takvimin Nisan ya da Mayıs aylarının bir gününde doğduğunu çıkarıyoruz.

Babası, alay müftüsü Şevket Bey idi. Aydın, zamanın ileri görüşlü müftülerinden biriydi. Kırıköğlü son derece sağlıklı doğmuş, uzun süre yaşamasından kuşku duyulmuştu. Kırıköğlü'nün annesi Emine Hanım da zayıf, çelimsiz, sık hastalanan bir kadındı ve doğurduğu son yavrusu da kendisi gibi "kansız-cansızdı". Kırıköğlü'nün ağlaması bile bir yaşama belirtisi, bir sevinçti. Her gün yitiriliverecek diye üstüne titrene titrene büyümeye başladı.

Çocukluğunda kendisini etkileyen iki insan vardı. Biri annesinin babası, yani dedesi Mahmut Efendi. Teceddüt Edebiyatı tarihinde "Hıfzı Mansurlu Mahmut Efendi'nin öğrencisi Muallim Naci" tanımlamasında adı anılan Mahmut Efendi, Kırıköğlü'nün dedesiydi. O tarihlerde Adıyaman'a "Hıfzı Man-

sur” deniliyordu. Dedesi, sağlığı iyi olmayan bu torunu ile çok ilgilenmiş, torununun iyi yetişmesi için çaba harcamıştı.

Abo Paşa

Abo Paşa, dava vekili...

Abo Paşa, Kırıkoğlu'nun dayısı... Kırıkoğlu'nun unutamadığı ve kendisinden çok şeyler öğrendiği bir ilginç öykü, bir ilginç roman...

Latin Amerika edebiyatında bize çoğu kez abartılmış gibi gelen insan manzaralarından birisi Abo Paşa...

Yörenin en ünlü dava vekili... İpten alan, ipe veren... O yıllarda Türkiye henüz avukatı tanımıyor ve dava vekilleri, bir çeşit bugünün avukatları...

Abo Paşa'nın özelliklerinden biri, her yere yayan gidip gelmesi... Dağ bayır vuruyor kendini, yürümecesine.

Abo Paşa'nın iki yardımcısı var. Biri evraklarını taşıyor, biri de içkisini. Abo Paşa çok içiyor. Meze filan derdi de yok üstelik. Şişeden bir yudum alıyor, parmağını toprağa banıyor, birkaç toprak kırıntısını rakısına meze ediyor.

Kasabalardan kasabalara giderken yorulunca oturup içkisini yudumlayan, sıcak günlerde içkisini yudumlarken yardımcılarını başına dikip onların gölgesinde serinleyen kendine özgü bir kişilik Abo Paşa. Adıyaman'a ilk otomobili getiren de yine Abo Paşa... Kırıkoğlu, dayısından çok yararlanıyor. Dünyanın içinde bulunduğu durumu, yaşı ilerledikçe dayısından öğreniyor. Abo Paşa da yeğenini çok seviyor. Kırıkoğlu on iki yaşındayken, dayısı bir gün kardeşi Emine'ye “Bu senin oğlun çok büyük bir adam olacak. Çok çabuk anlıyor her şeyi. Bugüne kadar her şeyi bu kadar net ve çabuk kavrayan başka çocuk görmedim bizim buralarda,” diyordu.

DİZİN

- 12 Mart Dönemi, 63, 65, 131, 222, 245, 326, 327, 328, 337.
- 12 Mart Muhtırası, 8, 44, 47, 156, 164, 165, 166, 167, 174, 218, 254, 279, 328, 415, 416, 429, 438.
- 27 Mayıs 1960, 96, 491.
- A**
- Ada, İhsan, 89, 92, 93, 95, 96, 97, 100, 110, 120, 127, 135, 136, 137, 138, 143, 144.
- Adalet Partisi, (AP), 126, 140, 142, 145, 147, 148, 149, 156, 162, 166, 225, 249, 250, 254, 263, 270, 272, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 314, 320, 330, 334, 352, 366, 367, 454, 457, 465, 466, 480, 483, 488, 490, 496.
- Adana Kongresi, 206, 331.
- Aksal, İsmail Rüşti, 91, 113.
- Alican, Ekrem, 140, 156.
- Alyanak, İhsan, 462.
- Anadol, Kemal, 7, 125, 142, 159, 209, 227, 312, 460, 461.
- Angın, Cahit, 159, 172, 173, 174, 176, 209, 210, 218, 220, 227, 263, 339, 344, 437, 438, 440.
- Arayış Dergisi, 486.
- Arcayürek, Cüneyt, 179, 192.
- Arıburun, Tekin, 245, 252, 292.
- Armağan, Ali, 261.
- Atalay, Sırrı, 59, 476, 496.
- Aydemir, Talat, 156.
- B**
- Bakşık, Şeref, 45, 67, 166, 167, 170, 171, 172, 177, 178, 180, 183, 191, 192, 205, 231, 274, 314, 316, 317, 318, 319, 343, 441, 484.
- Balcıoğlu, Şahap, 96, 114, 117, 135, 443.
- Balibey, Nâzım, 28.
- Baştürk, Abdullah, 159, 175, 209, 318, 439.
- Batur, Muhsin, 29, 240, 241, 248, 263, 269, 272, 337.
- Bayar, Celâl, 155, 476, 484.

Baykal, Deniz, 278, 306, 319, 458,
461, 484, 496.

Bekata, Hıfzı Oğuz, 197, 227, 243,
245, 484.

Belovacıklı, Murat, 200, 256.

Bengisu, Kaya, 159, 189, 209,
460, 461.

Bilâ, Hikmet, 454.

Birgit, Orhan, 9, 260, 262, 263,
265, 271, 278, 340, 484.

Bölükbaşı, Osman, 14, 15, 140,
141, 142, 145, 146, 149, 151,
152, 196.

Boran, Behice, 124, 125, 131.

Bozbeyli, Ferruh, 252, 293.

C

Çakmur, Yüksel, 476, 477, 496.

Çalışanlar Partisi, 177, 340, 341,
441.

Çandar, Cengiz, 64, 65.

Cephe Hükümeti, 347, 351, 355.

Coşkun, Alev, 278.

D

Dağcıoğlu, Sahir, 85, 86, 214, 215,
321, 447.

Dalokay, Vedat, 462.

Demir, Kemal, 45, 180, 197, 198.

Demirel, Süleyman, 15, 18, 19,
22, 47, 76, 79, 127, 153, 164, 165,
224, 227, 244, 246, 249, 250,
251, 253, 254, 255, 270, 271,
272, 273, 279, 280, 281, 282,
283, 285, 288, 289, 290, 292,
293, 300, 324, 333, 334, 335,
347, 348, 349, 352, 429, 452,
453, 465, 466, 467, 468, 470,
471, 474, 480, 482, 483, 488,
490, 496, 499.

Demiryüce, Ahmet, 224.

Demokrat Parti, 42, 50, 55, 59,
101, 114, 118, 120, 121, 122, 139,
140, 142, 185, 331, 385, 399,
409, 410, 412, 413.

Dinçer, Ali, 462.

E

Ekmekçi, Mustafa, 131, 132.

Elmas, İmadettin, 460, 484.

Elverdi, Ali, 263, 338.

Eminsu, 155.

Ergüder, Recai, 41, 52.

Erim, Nihat, 44, 47, 56, 143, 144,
154, 166, 167, 312.

Evren, Kenan, 480, 482.

Eyüboğlu, Orhan, 214, 232, 236,
315, 319, 423.

F

Fens Mektubu, 82, 89.

Feyzioğlu, Turan, 102, 121, 143,
342.

G

Genç, Süleyman, 159, 202, 203,
204, 205, 210, 226, 227, 316,
319, 339, 461, 496.

Gögüş, Ali İhsan, 149, 163, 197.

Gülek, Kasım, 13, 27, 55, 56, 57,
58, 82, 87, 88, 89, 93, 94, 97,
102, 105, 107, 108, 109, 113,
115, 116, 118, 135, 136, 137, 139,
140, 141, 142, 143, 144, 311,
312, 341, 424, 427, 428, 444.

Gümüşpala, Ragıp, 140.

Gündoğan, Fikret, 5, 37, 38, 40,
43, 47, 50, 59, 65, 81, 197, 479,
484.

Güneş, Turan, 109, 110, 143, 159,

206, 257, 259, 278, 319, 434,
454, 457, 459, 461, 485.
Gürler Olayı, 9, 29, 38, 46, 47, 83,
179, 212, 218, 219, 220, 223,
226, 228, 232, 238, 239, 240,
241, 242, 247, 254, 256, 260,
264, 268, 275, 276, 298, 299,
334, 429.
Gürler, Faruk, 218, 232, 245, 250,
270, 272, 278, 279, 280, 328.

H

Halk Gönüllüleri, 221, 222, 223,
344.

I

Işık, Hasan Esat, 18, 484, 485.

İ

İleri, Abdullah Emre, 10, 209,
308, 309, 310, 319.
İsvan Ahmet, 230, 462.

K

Kandemir, Rauf, 193, 259, 275.
Kartal, Mehmet, 5, 42, 49, 50, 52,
53, 59, 65.
Kayacan, Kemal, 245.
Keçeli, Yaşar, 108, 110.
Kıbrıs Olayları, 159.
Kılıç, İlyas, 460, 473, 474, 476.
Kırkoğlu, Belkıs, 62, 80, 100,
102, 106, 134, 214.
Koç, Şükrü, 45, 67, 166, 167, 170,
171, 172, 177, 178, 180, 183, 191,
192, 205, 231, 274, 314, 316,
317, 318, 319, 343, 441, 484.
Koçaş, Sadi, 193, 198.
Koloğlu, Doğan, 131.
Korutürk, Fahri, 267, 268, 454,

468.

Kotil, Aytekin, 215, 233, 315, 462.
Köylü Dernekleri, 343.
Kurucu Meclis, 140.

M

Madanoğlu Davası, 283.
Melen, Ferit, 83, 143, 225, 227,
238, 345.
Menderes, Adnan, 117, 121, 160,
401.
Millet Partisi, 44, 125, 140, 142,
326.
Milli Birlik Komitesi, 155.
Milli Güvenlik Kurulu, 470, 473,
486.

N

Neftçi, Nermin, 168, 205.

O

Oral, Hüdayi, 227, 242, 243, 245,
268, 269, 271, 484.
Oran, Oğuz, 108, 111, 112.
Ozansü, Mesut, 145, 151, 162, 163,
300.

Ö

Ökçün, Gündüz, 472, 474, 475,
476.
Öktem, İbrahim, 111, 143, 231.
Okyay, Kemal, 159, 209, 224, 227,
263, 339.
Öymen, Altan, 100, 332, 460,
481, 482, 483, 484.
Özgür İnsan, 9, 259, 260, 276, 277,
278, 297, 299, 336.
Özkan, Hüsamettin, 462, 463,
464.

Özkan, Necdet, 462, 463, 464.
Öztrak, Orhan, 143, 216, 217.

P

Paksüt, Emin, 143, 342.

R

Rahşan, Ecevit 49, 83, 101, 167,
202, 203, 221, 222, 223, 327,
343, 478, 486.

S

Saltık, Haydar, 470, 471, 476.
Sancar, Semih, 245.
Satır, Kemal, 143, 154, 192, 197,
343.
Sav, Önder, 339, 460, 461.
Sayın, Cevat, 110, 188, 189, 190,
209, 227, 339, 484.
Sohtorik, Ali, 111, 112.
Somuncu, Metin, 19, 453, 460,
472, 473, 474, 475, 478, 482,
485, 497, 498.
Soysal, İlhami, 163.
Sunalp, Turgut, 245, 247.
Sunay, Cevdet, 240, 250.

T

Tağmaç, Memduh, 240.
Taylan, Muhittin, 253.
Tekay, Mustafa, 8, 28, 65, 157, 211,
214, 258, 300, 322, 323.
Timisi, Mustafa, 308.
Toker, Metin, 191.
Toker, Turgut, 249.
Topuz, Ali, 183, 189, 190, 209,
215, 228, 237, 266, 277, 278,
298, 315, 319, 458, 461, 484,
485.

Tuncer, Erol, 18, 19, 453, 460, 471,
473, 482, 483, 484, 497, 498.
Türkiye İşçi Partisi (TİP), 125,
126, 128, 129, 130, 141, 145,
146, 147, 148, 149, 150, 151,
152, 326, 340, 341.
Türkmenoğlu, Mahmut, 278, 316.
Türün, Faik, 240, 262, 266, 337.
Tüzün, Metin, 158, 161, 484, 496.

U

Uğur, Necdet, 18, 45, 178, 192, 197,
441, 459, 484.
Ulus Gazetesi, 92, 485.
Ulusu, Bülent, 470.
Uysal, Hayrettin, 205, 460, 472,
474, 485.

Ü

Ülman, Haluk, 260, 278, 298,
299, 456.
Üstündağ, Mustafa, 68, 460, 461,
464, 468, 470, 471, 472, 473,
474, 475, 476, 480, 482, 484,
497.
Üstünel, Besim, 259, 266, 460,
484.

Y

Yankı, 218.
Yeni Tanın, 7, 97, 137, 138, 312.
Yeni Türkiye Partisi, 140, 142,
146.
Yetkin, Nüvit, 42, 59, 91, 121.

